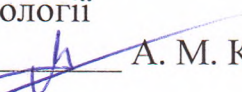

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний педагогічний університет
імені А.С.Макаренка
Факультет іноземної та слов'янської філології

Кафедра російської мови, зарубіжної літератури
та методики їх викладання

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету іноземної
та слов'янської філології

 А. М. Коваленко

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ПРАКТИКУМ З ОРФОГРАФІЇ І ПУНКТУАЦІЇ»**

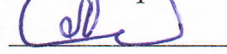
Галузь знань: 01 Освіта

Спеціальність: 014 Середня освіта. Мова та література (російська)

Освітня-програма: Середня освіта (Російська мова та зарубіжна література)

Мова навчання: російська

Погоджено науково-методичною комісією
факультету іноземної та слов'янської філології
28 серпня 2020 р.

Голова
Семенов О. М., доктор пед. наук, професор

Суми – 2020

Робоча програма дисципліни «Практикум з орфографії і пунктуації»
призначена для студентів спеціальності 014 Середня освіта. Мова і
література (російська).

Розробник: Телетова С. Г., кандидат філологічних наук, доцент

Робочу програму розглянуто і схвалено на засіданні кафедри російської мови,
зарубіжної літератури та методики їх викладання

Протокол № 1 від 28 серпня 2020 р.

Завідувач кафедри _____ Іванова І. Б., канд. пед. наук,
доцент

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 8	Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка	Обов'язкова	
	Спеціальність: 014 Середня освіта (Мова і література (російська))	Рік підготовки:	
1-й		1-й	
Семестр			
1-й, 2-й		1-й, 2-й	
Лекції			
год.		год.	
Практичні, семінарські			
108 год.		28 год.	
Лабораторні			
год.		год.	
Самостійна робота			
128 год.	268 год.		
Консультації:			
4 год.	4 год.		
Загальна кількість годин – 240	Освітній ступінь: бакалавр	Вид контролю: залік	

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Мета курсу – сформувати у студентів систематизовані знання про орфографію та пунктуацію сучасної російської літературної мови, удосконалити правописні та пунктуаційні навички з російської мови, культуру зв'язного усного та писемного мовлення. Практикум покликаний підготувати студентів до сприйняття курсів «Сучасна російська літературна мова», «Методика навчання російської мови».

Основні завдання:

- повторити, узагальнити й систематизувати відомості з орфографії та пунктуації, необхідні для розуміння правил правопису й постановки розділових знаків;
- допомогти студентам усвідомити зв'язок орфографії із закономірностями фонетичної і морфологічної системи російської мови, з'ясувати співвідношення пунктуації з інтонацією і синтаксичною структурою висловлювання;
- закріпити навички застосування орфографічних і пунктуаційних правил;
- сформувати базовий понятійний апарат, необхідний для сприйняття дисциплін лінгвістичного циклу;
- сприяти виробленню у студентів-філологів практичних навичок орфографічного й пунктуаційного аналізу мовних одиниць;
- опанувати різні види роботи з практичним матеріалом з орфографії та пунктуації (диктанти, тести, тематичні диктанти, лінгвістичні ігри, вправи на виправлення орфографічних, пунктуаційних, стилістичних помилок тощо);
- удосконалити культуру зв'язного усного та писемного мовлення;
- сформувати у студентів потребу звернення до довідкової літератури, формування навичок самостійної роботи з орфографічними словниками, довідниками з пунктуації.

Дисципліна спрямована на формування таких та фахових **компетентностей:**

– загальних:

ЗК 3. Знання предметної області та розуміння засад професійної діяльності.

ЗК 4. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями протягом життя, систематично вдосконалювати професійні навички та вміння, свідомо контролювати динаміку особистісного зростання.

ЗК 5. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 6. Здатність до усної та письмової комунікації засобами державної, російської та іноземної мови.

ЗК 9. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 13. Здатність бути критичним і самокритичним;

– *фахових*:

ФК 1. Здатність демонструвати та використовувати в професійній діяльності концептуальні наукові та практичні знання з педагогіки, психології, філософії, історії та культури, а також філологічних дисциплін та методики їх викладання.

ФК 7. Здатність вільно й гнучко використовувати мовні ресурси, демонструвати сформовану мовну компетенції в процесі фахової та міжособистісної комунікації, володіти різними засобами мовленнєвої поведінки, здійснювати вибір ефективних комунікативних стратегій і тактик.

ФК 8. Усвідомлення засад і технологій створення текстів різних жанрів і стилів державною, російською та іноземною мовами, здатність реферувати й анотувати різноманітні тексти.

ФК 12. Здатність здійснювати різні типи лінгвістичного та літературознавчого аналізу, систематизувати, інтерпретувати й зіставляти мовні та літературні явища й факти, використовуючи різні методи дослідження.

ФК 13. Здатність вільно оперувати спеціальною (педагогічною, лінгвістичною, літературознавчою тощо) термінологією для розв'язання професійних завдань.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Передумовою для вивчення даної дисципліни є опанування курсу російської мови в обсязі програми середньої школи та володіння відповідною мовленнєвою компетентністю.

3. Результати навчання за дисципліною

<p>Знання</p>	<p>ПРЗ 7. Знати й розуміти систему мови, що вивчається, її історію, сучасний стан і тенденції розвитку, споріднені зв'язки та типологічні співвідношення з іншими мовами.</p>	<p>– знати теоретичні засади лінгвістики на рівні узагальнення відомостей шкільного курсу граматики, лексики, фонетики; – знати основні поняття, загальну термінологію предмета (орфограма, пунктограма, типи помилок тощо); – усвідомлювати зв'язок орфографії із закономірностями фонетичної і морфологічної системи російської мови,</p>
----------------------	--	---

	<p>ПРЗ 8. Знати мовні норми, особливості функціонування мовних одиниць у різних типах дискурсу, специфіку використання мовних засобів у різних сферах комунікації.</p> <p>ПРЗ 9. Знати види та методи лінгвістичного та літературознавчого аналізу.</p>	<p>розуміти співвідношення пунктуації з інтонацією і синтаксичною структурою висловлювання;</p> <p>– знати основні орфографічні правила сучасної російської мови;</p> <p>– знати систему пунктуаційних норм, особливості використання нормативних (обов’язкових та факультативних) й індивідуально-авторських розділових знаків;</p> <p>– знати порядок проведення орфографічного й пунктуаційного аналізу.</p>
<p>Уміння</p>	<p>ПРУ 1. Уміти оперувати базовими категоріями та поняттями спеціальних дисциплін.</p> <p>ПРУ 5. Володіти різними методами та прийомами аналізу мовних одиниць, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.</p> <p>ПРУ 6. Використовувати мову в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і регістрах спілкування для розв’язання комунікативних завдань у суспільній, навчальній, професійній, науковій сферах життя.</p> <p>ПРУ 7. Створювати тексти професійного змісту державною та російською</p>	<p>– уміти застосовувати понятійно-категоріальний апарат практикуму;</p> <p>– уміти самостійно знаходити в тексті орфограми й пунктограми, аргументувати їх вживання відповідно до правил;</p> <p>– уміти здійснювати фонетичний, слотовірний, морфологічний та синтаксичний аналіз;</p> <p>– проводити орфографічний і пунктуаційний аналіз, давати відповідний коментар;</p> <p>– володіти навичками грамотного письма;</p> <p>– уміти працювати з власними орфографічними і пунктуаційними помилками, виявляти їх причини;</p> <p>– уміти перевіряти письмові роботи, корегувати тексти, знаходити в них помилки та</p>

	<p>мовами, перекладати тексти зі спеціальності з мови, що вивчається, на рідну і навпаки, а також редагувати тексти.</p> <p>ПРУ 10. Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.</p>	<p>виправляти їх;</p> <p>– уміти перекладати тексти з російської мови на українську й навпаки;</p> <p>– уміти самостійно працювати з навчальною й довідковою літературою, користуватися орфографічними словниками, довідниками з пунктуації.</p>
Комунікація	<p>ПРК 2. Здатність вільно спілкуватися державною, російською та іноземною мовами усно й письмово, використовувати їх для організації ефективної комунікації.</p> <p>ПРК 3. Володіння основами професійної культури, культурою мовлення, мовленнєвим етикетом, що є передумовою ефективності професійної та особистісної комунікації, усвідомлення необхідності систематично поповнювати свої комунікативні знання й вдосконалювати професійні навички.</p>	<p>– здатність демонструвати сформовану мовну компетенцію, доречно використовувати мовні ресурси, не припускаючись помилок;</p> <p>– володіння культурою письма, здатність самостійно поповнювати і поглиблювати свої знання з орфографії і пунктуації, вдосконалювати орфографічні й пунктуаційні навички;</p>
Автономія і відповідальність	<p>ПРА 5. Здатність навчатись упродовж життя і вдосконалювати набуту під час навчання кваліфікацію із значним ступенем автономії.</p>	<p>– здатність постійно підвищувати власну орфографічну й пунктуаційну грамотність, удосконалювати навички самостійної роботи з довідковою літературою тощо</p>

Методи: пояснювально-ілюстративний метод, репродуктивний, наочний, метод спостереження, інформаційно-практичні методи, алгоритмізація, систематизація інформації, робота зі словниками та довідниками; аналітичні й оперативні вправи, диктанти різних видів, ускладнене списування, написання творів, переказів, вправи з перекладу та редагування текстів; орфографічний та пунктуаційний аналіз, метод коментування; комунікативні, діалогічні методи, ділові ігри; бесіда, аналіз навчально-ігрових ситуацій педагогічного спілкування; метод самоконтролю.

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Шкала ЄКТС	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
А	Студент виявляє глибокі знання системи російської мови, необхідні для розуміння правил правопису й постановки розділових знаків, застосовує ці знання для коментування орфограм і пунктограм, вільно формулює принципи орфографії і пунктуації, усвідомлює зв'язок орфографії із закономірностями фонетичної і морфологічної системи російської мови, з'ясовує співвідношення пунктуації з інтонацією і синтаксичною структурою висловлювання, наводить приклади. Аналізує причини орфографічних і пунктуаційних помилок; надає детальний орфографічний і пунктуаційний коментар. Володіє культурою письма, демонструє повністю сформовану мовну компетенцію, доречно використовує мовні ресурси, майже не припускаючись помилок. Уміє грамотно оформлювати тексти, корегувати їх, знаходити у них помилки та виправляти їх.
В	Студент знає основні орфографічні правила сучасної російської мови, систему пунктуаційних норм, дає правильні та достатньо повні відповіді, проте допускає в них несуттєві помилки. Оперує лінгвістичними термінами, основними поняттями дисципліни без особливих труднощів, але не завжди вдало застосовує понятійно-категоріальний апарат для пояснення орфограм і пунктограм. У цілому володіє культурою письма, демонструючи мовну компетенцію, сформовану на достатньо високому рівні; доречно використовує мовні ресурси, припускаючись поодиноких помилок, уміє працювати з власними орфографічними і пунктуаційними помилками, виявляти їх причини. Корегує тексти, уміє виправляти в них помилки.
С	Студент розбирається в матеріалі, дає вірні, але недостатньо повні відповіді, підбирає приклади на конкретні правила,

	<p>коментує орфограми й пунктограми з деякими неточностями, має навички застосування орфографічних і пунктуаційних правил, проте припускається окремих помилок. Уміє самостійно працювати з навчальною й довідковою літературою, користуватися орфографічними словниками, довідниками з пунктуації. Знає типи помилок, уміє перевіряти письмові роботи, корегувати тексти, але знаходить у них не всі помилки.</p>
Д	<p>Студент демонструє володіння навчальним матеріалом на репродуктивному рівні, дає неповні, неглибокі відповіді, які містять неточності, носять частковий характер. Робить помилки при формулюванні принципів орфографії і пунктуації, основних орфографічних та пунктуаційних правил сучасної російської мови, відчуває труднощі при коментуванні орфограм і пунктограм, наведенні прикладів. Здійснює орфографічний і пунктуаційний аналіз мовних одиниць, тексту, проте в розборі наявні недоліки; при перевірці письмових робіт виправляє не всі помилки, не завжди вірно їх класифікує.</p>
Е	<p>Студент слабо знає основні орфографічні правила та систему пунктуаційних норм сучасної російської мови, демонструє фрагментарний і не завжди усвідомлений характер засвоєної інформації, відповідає на запитання непослідовно, не завжди може навести приклади на певні правила. Недостатньо володіє лінгвістичною термінологією, не уміє логічно побудувати й обґрунтувати відповіді на поставлені питання. Допускає неточності у виявленні в тексті орфограм та пунктограм, помиляється, даючи орфографічний і пунктуаційний коментар до лінгвістичних явищ. Коригує тексти із суттєвими помилками.</p>
FX	<p>Студент не володіє теоретичним матеріалом, не знає основні орфографічні та пунктуаційні правила сучасної російської мови, не може навести приклади, відповідає на запитання непослідовно. Не володіє достатньою мірою понятійно-категоріальним апаратом дисципліни, не може його застосувати для пояснення орфограм й пунктограм, часто помиляється під час орфографічного й пунктуаційного аналізу конкретного мовного матеріалу. Відсутнє вміння корегувати тексти, виправляти помилки.</p>
F	<p>Студент взагалі не знає основні орфографічні та пунктуаційні правила сучасної російської мови, не володіє відповідною термінологією, не здатний прокоментувати орфограми й пунктограми. Не вміє здійснювати орфографічний і пунктуаційний аналіз, самостійно працювати з навчальною й довідковою літературою.</p>

Критерії оцінювання самостійної роботи здобувачів

Для оцінювання рівня виконання індивідуальних завдань та самостійної роботи студентів застосовуються такі критерії:

1) повнота виконання завдання (елементарна; фрагментарна; повна / неповна).

2) рівень самостійності студента (під керівництвом викладача; самостійно).

3) сформованість навчально-інформаційних умінь (робота з підручником, складання плану, конспекту; вміння користуватися навчальною, науковою та довідковою літературою, словниками та ін.).

4) сформованість навчально-інтелектуальних умінь (визначення понять, аналіз, синтез, порівняння, класифікація, систематизація, узагальнення; вміння відповідати на питання, виконувати завдання та ін.).

5) рівень сформованості спеціальних умінь (уміння використовувати на практиці набуті знання):

– високий: володіння навичками творчо-дослідницької діяльності;

– достатній: використання набутих знань у стандартних практичних ситуаціях;

– середній: уміння обирати відомі способи дії для виконання спеціальних завдань;

– низький: володіння навичками проводити обробку навчальної інформації без подальшого її аналізу.

5. Розподіл балів

I семестр

Поточний контроль																				Разом	Сума
РОЗДІЛ 1										РОЗДІЛ 2											
Т 1.1	Т 1.2	Т 1.3	Т 1.4	Т 1.5	Т 1.6	Т 1.7	Т 1.8	Т 1.9	К/р	Т 2.1	Т 2.2	Т 2.3	Т 2.4	Т 2.5	Т 2.6	Т 2.7	Т 2.8	Т 2.9	К/р	74	100
Поточний контроль																					
2	3	3	4	3	3	4	3	3	10	4	2	2	2	2	2	4	4	4	10	26	
Контроль самостійної роботи																		ІЗ			
1	1			2	1	1		2		1	1			1	1	2		2	10		

II семестр

Поточний контроль															Ра- зом	Сума балів	
РОЗДІЛ 1								РОЗДІЛ 2									
Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	К/р	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	К/р	70	100
3.1	3.2	3.3	3.4	3.5	3.6	3.7		4.1	4.2	4.3	4.4	4.5	4.6	4.7			
Поточний контроль															30		
2	3	3	3	3	3	3	10	6	4	4		6				10	
Контроль самостійної роботи															30		
1	1		2		2	2		2	2	1	2	1	2	2			10

За бажанням здобувача можуть враховуватися результати навчання у неформальній освіті (відповідно до «Положення про порядок визнання результатів навчання у неформальній та/або інформальній освіті у СумДПУ імені А. С. Макаренка»).

Розподіл балів за види робіт:

- участь у конференції (різних рівнів) – 3 бали,
- написання й опублікування статті – 7 балів,
- участь/призове місце у творчих конкурсах, олімпіадах тощо: обласних – 8/10 балів; усеукраїнських – 12/14.
- участь/призове місце у всеукраїнському конкурсі наукових робіт – 15/18 балів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82 – 89	B	добре
74 – 81	C	
64 – 73	D	задовільно
60 – 63	E	
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. Засоби діагностики результатів навчання

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання: усне та письмове опитування, тести, диктанти, перекази, творчі роботи, переклади, контрольні роботи, контроль самостійної роботи, індивідуальні та групові завдання, взаємооцінювання й самооцінювання.

Підсумкове оцінювання проводиться у формі заліків (I і II семестри).

7. Програма навчальної дисципліни

7.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

Розділ 1. ПРАВОПИСАНИЕ ГЛАСНЫХ И СОГЛАСНЫХ

Тема 1.1. Введение. Цель и задачи курса «Практикум по орфографии и пунктуации». Значение курса в профессиональной подготовке учителя русского языка. Понятие об орфографии. Принципы современной русской орфографии. Понятие орфограммы. Краткие сведения из истории русской орфографии.

Тема 1.2. Правописание безударных гласных в корнях слов. Безударные гласные, проверяемые ударением. Безударные гласные, которые нельзя проверить ударением. Правописание иноязычных слов с безударными гласными, различающихся значением.

Тема 1.3. Правописание чередующихся гласных в корнях слов. Корни с чередованием *е/и*. Корни с чередованием *о/а*, правописание гласной в которых зависит от ударения (*-гар/-гор-*, *-клан/-клон-*, *-твар/-твор-*; *-зар/-зор-*, *-плав/-плов-*). Корни с чередованием *о/а*, правописание гласной в которых зависит от звукового облика корня (*-лаг/-лож-*, *-раст/-раш/-рос-*, *-скак/-скок-*, *-кас/-кос(н)-*). Корни с чередованием *о/а*, выбор гласной в которых определяется значением (*-равн/-ровн-*, *-мак/-мок-*, *-крап/-кроп-*).

Тема 1.4. Правописание гласных после шипящих и *ц*. Гласные *а, у, и, е* после шипящих *ж, ч, ш, щ*. Гласные *о, е* после шипящих в корнях слов, в суффиксах, в окончаниях. Правописание гласных *о, е* после *ц*. Гласные *и, ы* после *ц*.

Тема 1.5. Употребление букв *э, ё*. Правописание *э* в начале слов. Буква *э* в сложных и сложносокращённых словах. Употребление *э* в середине и конце заимствованных слов: после гласных и после согласных. Случаи употребления буквы *ё*.

Тема 1.6. Употребление *ь* и *ъ*. Правописание слов с *ь* после приставок. Употребление *ь* в сложных словах после числительных. Разделительный *ь*. Употребление *ь* для обозначения мягкости согласного. Обозначение грамматических форм различных частей речи с помощью *ь*.

Тема 1.7. Правописание согласных в корне. Звонкие и глухие согласные. Согласные корня перед суффиксами. Непроизносимые согласные. Двойные согласные в корне, на стыке приставки и корня, корня и суффикса, в сложносокращённых словах, в иноязычных словах.

Тема 1.8. Правописание приставок. Правописание приставок, основанное на фонетическом принципе: гласные *о* и *а* в приставках *раз-* (*рас-*), *роз-* (*рос-*); согласные *з* и *с* в конце приставок. Правописание приставок *пре-*, *при-*. Смыслоразличительная роль этих приставок. Гласные *ы* и *и* после приставок.

Тема 1.9. Употребление прописных букв. Названия, в которых все слова пишутся с прописной буквы. Названия, в которых первое слово пишется с прописной буквы. Сложносокращённые аббревиатуры.

Розділ 2. ПРАВОПИСАНИЕ ЧАСТЕЙ РЕЧИ

Тема 2.1. Правописание суффиксов и окончаний глаголов. Определение спряжения глаголов. Употребление *ь* в глагольных формах. Правописание безударных личных окончаний. Правописание глагольных суффиксов *-е-*, *-и-* с приставкой *обез-*. Правописание глаголов с суффиксами *-енеть*, *-инить*. Правописание глагольных суффиксов *-ова-*, *-ева-*, *-ыва-*, *-ива-*. Правописание глаголов в повелительном наклонении. Глаголы в формах прошедшего времени.

Тема 2.2. Правописание суффиксов причастий. Правописание действительных причастий. Правописание страдательных причастий настоящего и прошедшего времени. Правописание одного и двух *н* в полных и кратких причастиях (и прилагательных).

Тема 2.3. Правописание окончаний и суффиксов прилагательных. Окончания прилагательных. Прилагательные с *н* и *нн*, образованные от существительных. Прилагательные с *н* и *нн*, образованные от глаголов. Правописание имён прилагательных с суффиксами *-ск-*, *-ев-*, *-ив-*, *-чив-*, *-лив-*, *-ий-*, *-оват-*, *-еват-*, *-оньк-*, *-еньк-* и др. Краткие формы прилагательных.

Тема 2.4. Правописание окончаний и суффиксов имен существительных. Падежные окончания существительных I, II и III склонений. Правописание суффиксов субъективной оценки (*-ек-*, *-ик-*, *-ец-*, *-иц-*, *-ичк-*). Правописание существительных с суффиксами *-оньк-*, *-еньк-*, *-инк-*, *-енк-*, *-ушк-*, *-юшк-*, *-ишк-*.

Тема 2.5. Правописание числительных. Имя числительное. Разряды числительных. Склонение имен числительных. Правописание числительных. Числительные в составе сложных слов. Сочетания числительных с существительными. Употребление собирательных числительных.

Тема 2.6. Правописание местоимений. Разряды местоимений. Правописание форм отрицательных и неопределённых местоимений. Различение сочетаний *никто иной*; *ничто иное* и *не кто иной*, *как*; *не что иное*, *как*.

Тема 2.7. Правописание наречий. Суффиксы наречий. Буква *ь* на конце наречий на шипящие. Правописание наречий через дефис. Слитное и раздельное правописание наречий. Наречия, образованные от прилагательных, числительных, местоимений и наречий. Наречия, образованные от существительных: слитное написание, раздельное написание.

Тема 2.8. Правописание сложных слов. Соединительные гласные *о* и *е*. Общие правила правописания сложных слов. Правописание сложных существительных: слитное написание; написание через дефис. Правописание сложных прилагательных: слитное написание; написание через дефис.

Тема 2.9. Правописание служебных частей речи. Слитные и раздельные написания производных предлогов. Правописание производных союзов. Отличие союзов от соответствующих местоимений и наречий с частицами. Правописание частиц. Раздельное и дефисное написание частиц. Значение и употребление частиц *не* и *ни*, различение их на письме. Слитное и раздельное написание *не* с различными частями речи.

Розділ 3. ПУНКТУАЦІЯ В ПРОСТОМ І ПРОСТОМ ОСЛОЖНЕНИМ ПРЕДЛОЖЕННІ

Тема 3.1. Знаки препинания в конце и в начале предложения. Знаки препинания в конце предложения. Употребление точки, восклицательного и вопросительного знака. Многоточие в начале и внутри предложения.

Тема 3.2. Пунктуация в простом предложении. Тире между подлежащим и сказуемым. Тире в неполном предложении. Соединительное и выделительное тире.

Тема 3.3. Знаки препинания при однородных членах. Употребление запятой в предложениях с однородными членами, не соединёнными союзами; соединёнными повторяющимися союзами; при попарном соединении однородных членов; при однородных членах, соединённых двойными союзами. Пунктуация при однородных и неоднородных определениях. Знаки препинания в предложениях с однородными членами и обобщающими словами при них.

Тема 3.4. Знаки препинания в предложении с обособленными членами. Употребление запятой при согласованных и несогласованных определениях. Условия постановки знаков препинания в предложениях с распространёнными приложениями. Запятая в предложениях с обстоятельствами, выраженными деепричастиями и деепричастными оборотами; с обстоятельствами, выраженными именами существительными; с обособленными дополнениями, выраженными существительными с производными предлогами; с уточняющими и поясняющими членами предложения.

Тема 3.5. Вводные слова и знаки препинания при них. Вводные слова и словосочетания. Вводные и вставные предложения. Знаки препинания при них (употребление запятой, тире, скобок).

Тема 3.6. Знаки препинания при обращении. Запятая и восклицательный знак при обращении. Частицы при обращениях. Повторяющиеся и однородные обращения.

Тема 3.7. Пунктуация в предложениях с частицами и междометиями. Частицы *что, а что, что же, да, нет, что ж, как же* и знаки препинания при них. Запятая после слова *вот*. Знаки препинания при утвердительных, отрицательных и вопросительно-восклицательных словах. Знаки препинания в предложениях с междометиями.

Розділ 4. ПУНКТУАЦІЯ В СЛОЖНОМ ПРЕДЛОЖЕННІ

Тема 4.1. Знаки препинания в сложносочиненных предложениях. Употребление запятой перед соединительными, разделительными и противительными союзами; употребление точки с запятой; пунктуация в сложносочиненном предложении, части которого имеют общий второстепенный член, общее придаточное или общее вводное слово.

Тема 4.2. Знаки препинания в сложноподчиненных предложениях. Запятая в сложноподчиненных предложениях. Точка с запятой, тире, запятая и тире, двоеточие. Обороты, не являющиеся придаточными частями. Сравнительные обороты. Словосочетания и предложения с союзом *как*.

Тема 4.3. Пунктуация в бессоюзных предложениях. Запятая, точка с запятой, тире, запятая и тире, двоеточие в бессоюзных предложениях.

Тема 4.4. Знаки препинания в сложных синтаксических конструкциях. Сложные предложения с разными видами связи. Знаки препинания на стыке между союзами.

Тема 4.5. Пунктуация при прямой речи и цитатах. Прямая речь перед авторскими словами и после них. Прямая речь внутри авторских слов. Перевод прямой речи в косвенную. Знаки препинания при диалоге. Кавычки при цитатах. Многоточие при цитатах. Знаки препинания при ссылке на автора и на источник цитаты.

Тема 4.6. Факультативные знаки препинания. Собственно факультативные знаки. Альтернативные знаки. Вариативные знаки.

Тема 4.7. Авторские знаки препинания. Нерегламентированная пунктуация. Понятие авторской пунктуации. Стилистические функции индивидуально-авторских знаков препинания.

7.2. Структура та обсяг навчальної дисципліни

I семестр

Назви розділів і тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
Лекції		Практ.	Конс.	Сам. р.	Лекції		Практ.	Конс.	Сам. р.	
Розділ 1. Правописание гласных и согласных										
Тема 1.1. Введение	6		2		4	8				8
Тема 1.2. Правописание безударных гласных в корнях слов	4		2		2	4		1		3
Тема 1.3. Правописание чередующихся гласных в корнях слов	2		2			4		1		3
Тема 1.4. Правописание гласных после шипящих и <i>ц</i>	4		4			6				6
Тема 1.5. Использование букв <i>э, ё</i>	6		2		4	6				6
Тема 1.6. Использование <i>ь</i> и <i>ы</i>	4		2		2	4				4
Тема 1.7. Правописание согласных в корне	8		4		4	8		2		6
Тема 1.8. Правописание приставок	2		2			4		2		2
Тема 1.9. Использование прописных букв	6		2		4	8				8
Контрольная работа	2		2			1		1		
Розділ 2. Правописание частей речи										
Тема 2.1. Правописание суффиксов и окончаний глаголов	6		4		2	6		2		4
Тема 2.2. Правописание суффиксов причастий	6		2		4	8				8
Тема 2.3. Правописание окончаний и суффиксов прилагательных	4		4			6		2		4
Тема 2.4. Правописание окончаний и суффиксов имен существительных	2		2			6		2		4
Тема 2.5. Правописание числительных	4		2		2	6				6
Тема 2.6. Правописание местоимений	4		2		2	6				6
Тема 2.7. Правописание наречий	8		4		4	8				8
Тема 2.8. Правописание сложных слов	4		4			6				6
Тема 2.9. Правописание служебных частей речи	10		4		6	12				12
Контрольная работа	2		2			1		1		
ИЗ. Орфографический анализ текста	26			2	24	32			2	30
Усього годин (І семестр)	120		54	2	64	150		14	2	134

II семестр

Назви розділів і тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
Лекції		Практ.	Конс.	Сам. р.	Лекції		Практ.	Конс.	Сам. р.	
Розділ 3. Пунктуація в простом и простом осложненном предложении										
Тема 3.1. Знаки препинания в конце и в начале предложения.	4		2		2	6				6
Тема 3.2. Пунктуація в простом предложении. Тире между подлежащим и сказуемым. Тире в неполном предложении.	6		4		2	6		1		5
Тема 3.3. Знаки препинания при однородных членах.	6		6			8		2		6
Тема 3.4. Знаки препинания в предложениях с обособленными членами.	12		8		4	14		2		12
Тема 3.5. Вводные слова и знаки препинания при них	4		4			8				8
Тема 3.6. Знаки препинания при обращении.	4		2		2	6				6
Тема 3.7. Пунктуація в предложениях с частицами и междометиями.	6		2		4	8				8
Контрольная работа.	2		2			1		1		
Розділ 4. Пунктуація в сложном предложении										
Тема 4.1. Знаки препинания в сложносочиненных предложениях.	8		4		4	8		2		6
Тема 4.2. Знаки препинания в сложноподчиненных предложениях	6		4		2	8		2		6
Тема 4.3. Пунктуація в бессоюзных предложениях.	6		4		2	8		2		6
Тема 4.4. Знаки препинания в сложных синтаксических конструкциях.	10		4		6	12		1		11
Тема 4.5. Пунктуація при прямой речи и цитатах	6		2		4	8				8
Тема 4.6. Факультативные знаки препинания.	6		2		4	8				8
Тема 4.7. Авторские знаки препинания.	6		2		4	8				8
Контрольная работа.	2		2			1		1		
ИЗ. Пунктуационный анализ текста	26			2	24	32			2	30
Усього годин (II семестр)	120		54	2	64	150		14	2	134
Усього годин (I + II семестр)	240		108	4	128	300		28	4	268

Теми практичних занять

I семестр

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
Розділ 1. Правописание гласных и согласных			
1	Введение	2	
2	Правописание безударных гласных в корнях слов.	2	2
3	Правописание чередующихся гласных в корнях слов.	2	
4	Правописание гласных после шипящих и ц.	4	2
5	Употребление букв э, ё.	2	
6	Употребление ь и ъ.	2	
7	Правописание согласных в корне.	4	2
8	Правописание приставок.	2	
9	Употребление прописных букв.	2	
10	Контрольная работа.	2	
Розділ 2. Правописание частей речи			
11	Правописание суффиксов и окончаний глаголов.	4	2
12	Правописание суффиксов причастий.	2	
13	Правописание окончаний и суффиксов прилагательных.	4	1
14	Правописание окончаний и суффиксов имен существительных.	2	1
15	Правописание числительных.	2	
16	Правописание местоимений.	2	
17	Правописание наречий.	4	2
18	Правописание сложных слов.	4	
19	Правописание служебных частей речи.	4	2
20	Контрольная работа.	2	
Разом за I семестр		54	14

II семестр

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
Розділ 3. Пунктуація в простом и простом осложненном предложении			
1	Знаки препинания в конце предложения.	2	
2	Тире между подлежащим и сказуемым. Тире в неполном предложении.	4	1
3	Знаки препинания при однородных членах.	6	2
4	Знаки препинания в предложениях с обособленными членами.	8	2
5	Вводные слова и знаки препинания при них.	4	
6	Знаки препинания при обращении.	2	
7	Пунктуація в предложениях с частицами и междометиями.	2	
8	Контрольная работа.	2	1
Розділ 4. Пунктуація в сложном предложении			
9	Знаки препинания в сложносочиненных предложениях.	4	2
10	Знаки препинания в сложноподчиненных предложениях.	4	2
11	Пунктуація в бессоюзных предложениях.	4	2
12	Знаки препинания в сложных синтаксических конструкциях.	4	1
13	Пунктуація при прямой речи и цитатах.	2	
14	Факультативные знаки препинания.	2	
15	Авторские знаки препинания.	2	
16	Контрольная работа.	2	1
Разом за II семестр		54	14
Усього		108	28

8. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Валгина Н. С. Актуальные проблемы русской пунктуации : учеб. пособие. М. : Высшая школа, 2004. 259 с.
2. Соловьёва Н.Н. Как пишется правильно? Нормы орфографии и пунктуации русского литературного языка. М. : Мир и Образование, Оникс, 2011. 96 с. URL : <http://www.iprbookshop.ru/14561.html>
3. Кайдалова А. И., Калинина И. К. Современная русская орфография: учебное пособие для студентов. 4-е изд., исп. и доп. М. : Высшая школа, 1983. 240 с.
4. Колесникова Н. И. От конспекта к диссертации: учебное пособие по развитию навыков письменной речи. 2-е изд. М. : Флинта : Наука, 2003. 288 с.
5. Правила русской орфографии и пунктуации. Полный академический справочник [Электронный ресурс] / Под ред. В.В. Лопатина. М., 2006. Режим доступа: http://orthographia.ru/orf.php?paragraph=pp1_14.php
6. Розенталь Д. Э. Справочник по правописанию и литературной правке. М., 2012. 368 с.
7. Селезнева Л. Б. Русская пунктуация : алгоритмизированные схемы, тесты, упражнения. М. : Флинта : Наука, 2007.
8. Шубина Н. Л. Пунктуация современного русского языка. М. : Академия, 2006. 256 с.

Додаткові:

1. Валгина Н. С. Трудности русской пунктуации. М., 2001.
2. Граник Г. Г. Бондаренко С. М. Секреты пунктуации. М. : Просвещение, 1987. 128 с.
3. Леонтьев А.А. Функциональная классификация русских знаков препинания. *Современное русское письмо: графика, орфография, пунктуация: Хрестоматия научных работ / Сост. Друговейко-Должанская С. В., Попов М. Б. СПб., 2017. С. 382–390.*
4. Максимова А. Л. Практикум по орфографии и пунктуации: пособие для школьников, студентов. СПб: Златоуст, 1994. 159 с.
5. Наумович А. Н. Современная русская пунктуация. Минск, 1983.
6. Пахомов В. М. Кавычки и смежные орфографические явления в сфере номинации. М., 2008.
7. Шапиро А.Б. Современный русский язык. Пунктуация. М., 1974.
8. Шварцкопф Б. С. «Я поставил кавычки потому, что...». *Облик слова : сб. статей.* М., 1997.
9. Широкова Е. Н. Косая черта и дефис: пунктуационный vs орфографический знак. *Вестник НГУ им. Н.И. Лобачевского.* 2019. № 5. С. 264–270.
10. Шубина Н. Л. Русская пунктуация как объект нормализации. *Университетский научный журнал.* 2014. № 9. С. 120–130.

Електронні ресурси:

1. <http://www.slovopedia.com/>
2. <http://dict.buktopuha.net/>
3. <http://uisrussia.msu.ru/linguist/index.jsp>
4. <http://www.nspu.net/fileadmin/library/books/2/web/xrest/xrest.htm>
5. Валгина Н. С., Светлышева В. Н. Русский язык. Орфография и пунктуация. Правила и упражнения: учебное пособие. URL : <http://www.hi-edu.ru/e-books/xbook051/01/index.html?part-007.htm>
6. Справочник переводчика и редактора [Электронный ресурс]. М., 2008. 92 с. URL : http://www.smolperevod.ru/files/ABBY_LS_Translator_Manual.pdf.

Збірники вправ:

1. Нестерова Т. В. Сборник упражнений по современной русской орфографии для студентов филологического факультета: учебное пособие. М., 2017. 144 с.
2. Голуб И. Б., Розенталь Д. Э. Сборник упражнений по русской орфографии и пунктуации. М.: Русский язык, 1990. 193 с.
3. Розенталь Д. Э. Русский язык на отлично. Правила и упражнения. М. : Мир и образование, 2009.

9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

1. Таблиці.
2. Алгоритмізовані схеми.
3. Мультимедійні засоби.
4. Засоби контролю й самоконтролю.